

МИСТЕЦТВО: ЙОГО МІСЦЕ, ФУНКЦІЇ ТА ЗАДАЧІ В ЕСТЕТИЦІ

Ключові слова: мистецтво, наука, виховання.

Key words: art, science, education.

У центрі естетичної науки стоїть мистецтво, яке відокремлюється від естетики в самостійну науку – мистецтвознавство – у XVIII ст., але за своєю сутністю є частиною естетики. Естетика вивчає його закономірності та особливості. Існує багато визначень мистецтва, але жодне з них не охоплює всіх явищ, що вивчає мистецтво. Ми зупинимось на визначенні, яке подається в довіднику: «Мистецтво – елемент високої культури суспільства. Йому належить важлива роль в утвердженні принципу загальної культурної цілісності – принципу єдності істини, добра та краси. Воно прилучає індивіда до інтелектуальних вершин людського духу, сприяє моральному й естетичному вдосконаленню особи» [3, с. 126].

Мистецтво – це архітектура, живопис, графіка, театр, музика, балет, фотографія, прикладне мистецтво, тобто художнє оформлення предметів побуту, виробництва, кіно, а також література та мова. Основна відмінність естетики від мистецтва полягає в тому, що мистецтво є практичним вираженням естетичного відношення до прекрасного і створенням краси, естетика ж являє собою теоретичне пізнання естетичного відношення людини до світу.

Світ мистецтва – дивний світ. Цікавими є уявлення про мистецтво в стародавніх греків. Наприклад, астрономію вони вважають близькою до музики. Вони впевнені, що небеса являють собою сукупність кришталевих сфер, які під час руху створюють гармонійні звуки. Ми їх не чуємо, але це найвищий вид музики. Наука, мистецтво, ремесло зливаються воедино. Вищим мистецтвом вважається медицина – мистецтво переборювати хвороби й зберігати життя [2, с. 108].

На думку Леонардо да Вінчі, найбільш довершеним із мистецтв є живопис. Він порівнює його з поезією та іншими мистецтвами і, високо оцінюючи їх, віддає перевагу живопису. Цікавими є думки про мистецтво Д. Дідро. Головним критерієм, з яким він підходить до оцінювання художньої творчості, є висока моральна ідея, вірність життю та правді життя. Тим самим він теоретично обґрунтовує принципи реалізму – демократичність, виховання людини в душі високої моралі.

У XVIII ст. класифікують різновиди мистецтва, спираючись на об'єктивний критерій художнього твору: одні твори мистецтва існують у просторі, інші – в часі. Звідси робиться висновок, що мистецтва слід поділяти на просторові (архітектура, скульптура, живопис), часові (музика, література) та просторово-часові (театр, в наші дні – кіно, телебачення).

Інший варіант класифікації постає з урахуванням суб'єктивних здібностей людини, її можливостей почуттєвого відношення до світу. Поєднуються два таких несхожих види мистецтва. як музика та література. Гердер відзначає їх принципову розбіжність, і в той же час стверджує, що «музика слів» – емоційний вплив, спричинений їх звучанням. Головне ж та сила, яка існує всередині слова та впливає на душу. Але, щоб сприйняти поезію чи прозу, необхідно знати мову, якою вони написані [2, с. 110].

І в наші дні одне із значень мистецтва – це вміння. Ми говоримо про мистецтво лікування, військове мистецтво тощо. Ф. М. Достоевський вважає, що мистецтво є така ж потреба для людини, як їсти й пити.

Існує також і інша думка – мистецтво створене для відпочинку, розваги, і головне його завдання в тому, щоб давати людям радість. Все це притаманне мистецтву, але не вичерпує повністю його природи, не розкриває його сутності. Мистецтво – серйозна справа, і до нього треба ставитись серйозно. Б. Бродський розглядає мистецтво як дзеркало, яке людство створює, щоб побачити в ньому себе і пізнати смисл свого існування [1, с. 6].

Мистецтво, як один із засобів впливу на людину, здатне пробуджувати моральну енергію, закликати людей до служіння великому обов'язку, до проявів здорових і благородних почуттів. Учені сьогодні сходяться на тому, що жодне суспільство без мистецтва неможливе. Мистецтво і естетика єдині, в них розкриваються серця людей, бажання нести радість і щастя. Вони посідають особливе місце в житті людини. Мета мистецтва – знайомити з істинною сутністю добра та зла, показати красу й добро, виявити предмети в їх істинному світлі, «не захоплюючись псевдоблиском» [4, с. 22].

Література

1. Бродский Б. Жизнь в веках. Занимательное искусствознание / Б. Бродский. – М.: Сов. худож., 1990. – 256 с.
2. Гулыга А. В. Что такое эстетика: кн. для учащихся / А. В. Гулыга. – М.: Просвещение, 1987. – 173 с.
3. Естетичне виховання: довід. / [В. І. Мазепа, А. В. Азархін, В. С. Горський та ін.]. – К., 1988. – 214 с.
4. Эренграсс Б. А. Удивительная наука эстетика! / Б. А. Эренграсс. – М.: Детская лит., 1977. – 223 с.